

Юрченко О.А. Реалізація програм ЮНЕСКО в освітньому просторі України: Одеський вектор. / О.А. Юрченко // Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри: зб. Наук. праць Між нар. Наук. конф., 26-27 квіт. 2013 р., Одеса. – Одеса: ВМВ, 2013. – с.425-430.

Анотація. Юрченко О.А. Реалізація програм ЮНЕСКО в освітньому просторі України: Одеський вектор. Стаття присвячена проблемам комунікацій та інформації, що знаходяться в центрі уваги програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх», та шляхам її реалізації в Україні, зокрема, в наукових установах Одеси.

Ключові слова: комунікації, інформація, ЮНЕСКО, IFAP

УДК 32: 327.7; 341.16:001

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМ ЮНЕСКО В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: ОДЕСЬКИЙ ВЕКТОР

О.А. ЮРЧЕНКО,

канд. іст. наук, доц.,
Національний авіаційний університет
(Україна)

У сучасному глобалізованому світі освіта, наука, інформація виступають рушійними силами прогресу, сприяючи підвищенню рівня і якості життя. Інформаційно-комунікаційні технології надають людям в усьому світі нові й надійні можливості розвитку. В той же час ще багато країн, і перш за все, найменш розвинені, не мають повноцінного доступу до провідних осередків сучасної освіти, до інформації та інформаційних обмінів, що позбавляє їх шансів на перспективи довгострокового і стійкого розвитку. Провідну роль у вирішенні цієї проблеми сьогодні відіграє міжнародна організація ЮНЕСКО, яка існує з 4 листопада 1946 р.

ЮНЕСКО — це міжнародна організація, спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, яка при співпраці своїх членів-держав у галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охороні пам'яток культури тощо. ЮНЕСКО ставить перед собою завдання «сприяти зміцненню миру й безпеки шляхом розширення співробітництва народів у галузі освіти, науки й культури в інтересах забезпечення загальної поваги до справедливості, законності і прав людини, а також основних свобод, проголошених у Статуті ООН для всіх народів без розрізнення раси, статі, мови чи релігії»[1]. Цей політичний імператив — «сприяння миру і взаєморозумінню між народами» — став визначальним для подальшої концептуальної ролі ЮНЕСКО. Організація працює над створенням умов для діалогу між цивілізаціями, культурами і народами, який будується на повазі

до загальних цінностей. ЮНЕСКО виходить з того, що саме шляхом діалогу між країнами і цивілізаціями світ може прийти до глобального розуміння необхідності зміцнювати мир, викорінювати злидні та забезпечити сталий розвиток усіх регіонів світу. Механізмами забезпечення такого діалогу і мають слугувати освіта і наука, культура та культурне співробітництво, комунікація та інформація. Нині ЮНЕСКО нараховує 195 членів та 8 асоційованих членів[1].

Важливим напрямком діяльності ЮНЕСКО є освіта. На сьогоднішній день найбільш крупними та вагомими є 3 освітянські програми ЮНЕСКО:

Перша крупна програма — "Освіта для всіх" (2000 р.). Вона об'єднує програми та підпрограми, спільною метою яких є сприяння здійсненню права на освіту для всіх як у плані рівного доступу до освіти, так і в плані можливостей успішного навчання. Можна сказати, що ця програма є головною освітньою програмою ЮНЕСКО, тому що в межах її реалізації здійснюються заходи, безпосередньо спрямовані на досягнення стратегічної мети — ліквідацію неписьменності. В усьому світі налічується понад 1 млрд неписьменних, і, попри зусилля як ЮНЕСКО, так і національних урядів щодо скорочення їхньої кількості, цей показник постійно зростає і в абсолютному, й у відносному вираженні. ЮНЕСКО приділяє особливу увагу розробці та втіленню в життя конкретних і ефективних заходів для викоренення неписьменності. Ця проблема стала об'єктом діяльності ЮНЕСКО починаючи з 60-х років, і ініціатива в цьому належала, зокрема, делегації УРСР, яка спільно з делегаціями Малі та МНР внесла відповідну резолюцію на розгляд XII сесії Генеральної конференції [2].

"Демократизація освіти" — підпрограма, спрямована на вивчення загальних проблем розвитку освітніх систем і розробку теоретичних та практичних підходів щодо їх реформування або вдосконалення, тоді як в інших підпрограмах проблеми освіти розглядаються в їх різноманітних конкретних аспектах: боротьба з неписьменністю через загальне охоплення початковою освітою; навчання дорослих; жінка й освіта; неперервна освіта та ін. [2]

Головною метою програми "Освіта для всіх" є втілення в життя права на освіту, яке розглядається ЮНЕСКО, по-перше, як фундаментальне право кожної людини незалежно від її віку, статі, соціального становища, етнічної чи расової належності і, по-друге, як неодмінна умова соціального прогресу. На практичне впровадження цієї програми витрачається приблизно 30% коштів, які направляються на програму освіти взагалі; майже половину з цієї третини поглинають програми щодо ліквідації неписьменності в країнах, що розвиваються. Програма передбачає заходи щодо координації дій державами-членами, підтримку їх зусиль і ініціатив, сприяння регіональному та міжнародному співробітництву. Нагальна потреба ліквідувати масову неписьменність у країнах "третього світу" спонукає ЮНЕСКО брати безпосередню участь у підготовці працівників освіти: вчителів навчальних закладів; працівників, що займаються розповсюдженням письменності; спеціалістів широкого профілю з метою охоплення навчальним процесом як

дітей, так і дорослих; персоналу для роботи в сільській місцевості; вихователів дітей дошкільного віку; спеціалістів у галузі агітації та мотивації до навчання. Приблизно 35-40% загального бюджету, що виділяється на освітні цілі, традиційно направляються у підрозділи, що знаходяться поза штаб-квартирою ЮНЕСКО, тобто у відповідь на конкретні запити і пропозиції національних урядів або інших інститутів національного чи субрегіонального рівня [2].

Друга крупна програма — "Розробка та втілення політики в галузі освіти". Передбачені в ній заходи спрямовані на постійну підтримку діяльності держав-членів щодо розробки послідовної, практично та теоретично збалансованої політики в галузі освіти, а також щодо створення відповідних інфраструктур та пошуку коштів, необхідних для успішного функціонування освітніх систем. Таким чином, ця програма має на меті створення сприятливих політичних та матеріальних умов для втілення в життя двох інших, пов'язаних з нею крупних програм: "Освіта для всіх" і "Освіта, підготовка кадрів і суспільство". Остання суто освітня крупна програма — "Освіта, підготовка кадрів і суспільство" — об'єднує заходи та дослідницькі проекти, що стосуються головних аспектів взаємодії між діяльністю у галузі освіти і процесами, що відбуваються у суспільстві: освіта й економіка; освіта й проблеми її соціальної адаптації; освіта і сфера праці; освіта і культура; освіта, наука і техніка; освіта і комунікація; освіта і спорт [2].

Оцінюючи діяльність ЮНЕСКО в галузі освіти, і зокрема в галузі ліквідації неписьменності, необхідно зазначити, що вона досить ефективна, хоч і є локальною за своїм характером. Головних зусиль у цій справі повинні докладати уряди зацікавлених держав, а ЮНЕСКО все ж таки має бути насамперед координаційним штабом і центром акумулювання світового досвіду, який свідчить про те, що для успішного вирішення питань освіти необхідні передусім завоювання повної економічної незалежності і докорінні соціально-економічні перетворення, які дають змогу мобілізувати національні ресурси на розв'язання цих важливих проблем.

Україна, яка є членом ЮНЕСКО з 12 травня 1954 р., активно співпрацює з цією організацією. Членство України в ЮНЕСКО стратегічно орієнтоване на сприяння розширенню міжнародного співробітництва наукових, освітніх і культурних інституцій шляхом забезпечення їх участі у програмній діяльності Організації. Координацію співпраці національних інституцій з ЮНЕСКО покладено на Національну комісію України у справах ЮНЕСКО – міжвідомчий орган при МЗС України – створений Указом Президента України № 212/96 від 26 березня 1996 р. [3] З грудня 1962 року в Парижі функціонує Постійне представництво України при ЮНЕСКО. Метою співробітництва України з ЮНЕСКО є зміцнення інтелектуального потенціалу країни та залучення його до загальносвітових процесів в гуманітарній сфері, а також використання в національних інтересах можливостей і ресурсів ЮНЕСКО та міжнародного досвіду співпраці у

галузях компетенції цієї Організації - освіти, науки, культури, інформації та комунікації [2].

Важливим сектором співробітництва України з ЮНЕСКО є освіта. Цікавим є факт, що у виробленні останніх рішень та політики ЮНЕСКО у сфері освіти, зокрема у рамках Комісії з питань освіти 36-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (жовтень 2011 р.), брала участь українська делегація на чолі з ректором Київського Національного університету імені Т.Шевченка Л.В. Губерським [2].

В Україні функціонує Мережа Асоційованих шкіл ЮНЕСКО, яка об'єднує понад **73** загальноосвітні школи із різних міст нашої країни, що реалізують проекти в рамках програмної діяльності ЮНЕСКО. Створена ЮНЕСКО у 1953 році, ця міжнародна Мережа нараховує сьогодні понад 9000 шкільних навчальних закладів у 180 країнах світу (дитячі садки, початкова та середня школа, а також інститути підготовки шкільних викладачів), які вирішують конкретні питання забезпечення якісною освітою. Серед найбільш вагомих міжнародних проектів є такі: “Діалог культур та цивілізацій”, “Превентивна освіта проти СНІДу”, “Поширення серед дітей усього світу культури ненасильства та миру”, “Охорона довкілля” тощо [2].

Активну участь у співробітництві України з ЮНЕСКО відіграють вищі навчальні заклади, які залучилися до проекту ЮНЕСКО під назвою ЮНІТВІН (кафедри ЮНЕСКО). Програма була заснована у 1992 році і має на меті зміцнення співробітництва між вузами різних країн світу для ефективного обміну знаннями. Вона покликана сприяти міжвузівській співпраці з метою передачі знань, розвитку та удосконаленню підготовки спеціалістів і науковців у вищій школі, а також інтернаціоналізації вищої освіти. У рамках Програми функціонує 715 кафедр ЮНЕСКО та 69 кафедральних мереж UNITWIN, до яких залучено 830 установ із 131 країни [2].

В Україні діють 14 кафедр ЮНЕСКО у вузах Києва, Харкова, Донецька, Одеси, які залучаються до реалізації різного роду проектів, що здійснюються в рамках програми. Це: - Кафедра лінгвістики, Київський державний лінгвістичний університет (дата створення - 1992 р.); Кафедра інформаційно-комунікаційних технологій, Міжнародний університет науки і технологій, Київ (1995); Кафедра філософії людського спілкування, Державний технічний університет сільського господарства, Харків (1996); Кафедра прав людини, миру, демократії та міжнародного взаєморозуміння, Національний університет “Києво-Могилянська академія”, (1998); Кафедра кріобіології, Національна академія наук України, (1998); Кафедра екології, Донецький державний університет, (1997); Кафедра вищої технічної освіти: аналіз інформаційно-прикладних систем, Київський політехнічний інститут “Національний технічний університет” (1999); Кафедра чистих технологій, Національний автодорожний університет, Харків (2000); Кафедра превентивного виховання та соціальної політики, Академія педагогічних наук України, (1999); Кафедра молекулярної та клітинкової біотехнології, Інститут фізіології ім. О.Богомольця Національної академії наук (1999);

Кафедра адаптації нетрадиційних технологій до проблем вищої освіти та соціального прогресу, Одеський національний політехнічний університет (2000); Кафедра нових інформаційних технологій в інтересах освіти для всіх, Науково-навчальний центр інформаційних технологій і систем НАНУ та МОН України (2002); Кафедра відновлювальної енергії та сталого розвитку, Національний Таврійський університет ім. В.І.Вернадського, Сімферополь (2006); у травні 2009 року у Науково-дослідному інституті духовного розвитку людини Східноукраїнського національного університету імені В.Даля (м. Луганськ) створено Кафедру “Духовно-культурні цінності виховання та освіти” [2].

У південноукраїнському регіоні активну роль у цьому напрямку відіграє Одеський національний політехнічний інститут, в якому у 2000 р. була створена Кафедра ЮНЕСКО під назвою «Кафедра адаптації нетрадиційних технологій до проблем вищої освіти та соціального прогресу» [4]. Назва кафедри, на думку її засновників, відображає той факт, що кафедра є адсорбентом новітніх технологій. Як відмічають організатори, «лазерна техніка володіє великою кількістю професій; не менш універсальним є застосування сфокусованого променя електронів, що дозволило вивести на новий рівень, в сенсі надійності, зварювальні технології. Тепер припустимо застосовувати зварювання навіть при виробництві турбінних, до того ж великогабаритних лопаток. Все більша кількість професій набуває електрогідравлічного вибуху, що дозволяє, наприклад, виробляти безпунсонні кувальні операції. Застосовуючи вибухову деформацію, можна відновлювати розміри зношених деталей. Незамінним є застосування імпульсних технологій у мікроелектронній техніці або при дистанційному видаленні конструкцій, забруднених шкідливими (радіація) речовинами. Важко переоцінити ефективність електроімпульсної обробки для формування складнопрофільних виробів, наприклад великогабаритних або мікророзмірних штампів та пресформ. Різання металів дротяним електродом немає аналогів з точністю при виробництві складноконтурних штампів чи мікро отворів» [4].

Назвою кафедри автори намагалися підкреслити моделювання сутності високих технологій, які обов'язково створюють умови зростання економіки, вдосконалення культури і ведуть врешті решт до вирішення складних соціальних проблем.

Науковий напрям, який обрала кафедра, можна назвати – «Обробка технологічних об'єктів при впливі на них керованих потоків висококонцентрованої енергії». Інакше кажучи, тут застосовується імпульсна техніка з пошуком прийняттого виду енергії і фізичних параметрів імпульсу.

Різноманітне використання фізичних явищ для технологічних цілей знаменує народження нової галузі інженерних знань, а саме інженерної технологічної фізики [4].

Кафедра щорічно проводить потужні міжнародні конференції, на які збираються сотні учасників з різних країн світу для обговорення новітніх технологій. Всі ці технології включені до навчальних програм кафедри та

плануються до виконання на найближчий час. Кафедра стала членом інших міжнародних організацій, наприклад CIRP, яка є світовим лідером в усіх машинобудівних технологіях.

Участь українських вузів у програмі ЮНЕСКО сприяє укріпленню їх міжнародних стосунків та інтеграції вітчизняної вищої освіти і науки у світові освітні і наукові процеси.

Література

1. ЮНЕСКО. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unesco.org/new/en.
2. Співробітництво України та ЮНЕСКО. Постійне представництво України при ЮНЕСКО. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unesco.mfa.gov.ua/ua/ukraine-unesco/cooperation>.
3. Питання Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. Указ Президента України від 26 березня 1996 року № 212/96/. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/212/96>.
4. Мещеряков Г.Н. Представляем Международную Кафедру ЮНЕСКО. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www/eng-ac.org.ua/unesko.html](http://www.eng-ac.org.ua/unesko.html).